SAMEN ONDERWIJS MAKEN

JAARVERSLAG
2024 - 2025

INHOUD

1. Een bijzonder jaar
2. Werking 24-25
    a. Laboratorium
    b. Community
    c. Studio
3. Communicatie
4. Interne processen

EEN BIJZONDER JAAR

Het afgelopen schooljaar werd een mijlpaal in de geschiedenis van SOM. Op 9 mei 2025 vierden we 10 jaar SOM met tal van prachtige mensen die het afgelopen decennium hun nek uitstaken voor een krachtig Leuvens onderwijs. Sinds 2015 bundelen we de krachten voor een unieke samenwerking tussen stad Leuven, onderwijsmakers, ondersteuners en leerders van kleuterschool tot hoger en volwassenenonderwijs.

Een decennium Samen Onderwijs Maken was ook een ideaal moment om onszelf de vraag te stellen hoe SOM relevant kan en moet blijven. De uitdagingen in onderwijs zijn er niet minder op geworden. We blijven er sterk in geloven dat door de handen in elkaar te slaan in een sfeer van vertrouwen, we innovatieve manieren vinden om ermee om te gaan.

De afgelopen maanden werkte een uitgebreide groep leraren, directieleden, mensen uit het SOM-team en de stadsdiensten, de schepen van Onderwijs... keihard aan een actualisering van de SOM-strategie en een heldere, onafhankelijke organisatiestructuur. De krijtlijnen liggen intussen vast. De concrete uitwerking volgt de komende maanden.

Meer dan ooit zal SOM focussen op zijn 3 speerpunten: iedereen aan boord, welbevinden en betrokkenheid van alle onderwijsactoren en diversiteit als kracht. Alle tijd, energie en middelen zullen we inzetten voor een beperkt aantal door de onderwijsactoren gekozen labo's waarin we experimenteren rond uitdagingen die in principe nooit helemaal oplosbaar zijn.

Dat die aanpak loont, bewijzen de huidige labo's. Vanuit het labo Zij-instromers ontstond de eerste Leuvense Open Lesdag met meer dan 100 potentiële leraren die hun licht kwamen opsteken over een overstap naar het mooiste beroep ter wereld. Op het Inspiratiemoment 'De kracht van inclusief onderwijs' bleek dat ons labo Inclusie klaar is voor verdere concrete stappen en binnen het labo Onderwijs x cultuur ontstonden prachtige samenwerkingen tussen de onderwijs- en cultuursector. Verderop leest u er alles over.

Werk genoeg dus het komende jaar. Maar voor we er weer invliegen, blikken we graag nog even terug op wat er binnen onze labo-, studio- en communitywerking zoal ontstond het afgelopen jaar.

We zijn trots op wat geweest is, maar kijken er ook ontzettend naar uit om de komende jaren binnen een nieuwe structuur het beste uit ons Leuvense onderwijsnetwerk te halen.

EVA VAN DE GAER
coördinator SOM

WERKING 24-25

Om onze ambities waar te maken brengen we onderwijsmakers fysiek en online samen voor ontmoeting, dialoog, expertiseontwikkeling en -deling in onze **community**. We bouwen aan projecten in de **studio** en ontwerpen experimenten in het **labo** om antwoorden te zoeken voor complexe uitdagingen die vandaag en morgen spelen in onderwijs.

Per onderdeel van onze werking bespreken we kort wat er het afgelopen jaar zoal gebeurde.

Laboratorium

Community

Studio

ZIJ-INSTROMERS

Laboratorium

Situering

Het lerarentekort is momenteel een van de grootste uitdagingen in het onderwijs. Zij-instromers vullen een deel van de leemte op, maar 1 op 3 stroomt uit na 1 jaar. Binnen het labo onderzoeken we hoe we zij-instromers kunnen behouden binnen ons onderwijs.

Partners

Stad Leuven, UCLL, KU Leuven, Leuven Mindgate, VDAB, Acerta, GO! Atheneum De Ring, Heilige Drievuldigheidscollege, Huis 11, GO! Campus Redingenhof, OCMW Leuven

Realisaties

De deelnemers binnen het labo kwamen dit jaar 6 keer samen. Veel partners zijn intensief bezig met het thema, zodat er veel expertise aan tafel zit en veel naar boven komt tijdens uitwisseling over bestaande initiatieven. Vanuit die uitwisseling ontstonden enkele boeiende experimenten en initiatieven.

We faciliteerden een denkoefening rond de aanvangsbegeleiding van zij-instromers. Virginie März deelde binnen het labo ervaringen en resultaten van het begeleidingsproject voor aanvangsbegeleiders binnen de Archipel Academie. Op die manier werden de kiemen gelegd voor een samenwerking tussen School of Education/KULeuven en Huis 11 rond aanvangsbegeleiding van zij-instromers.

In onze story maakten we de inzichten van onderzoeker Virginie März toegankelijk over hoe we zij-instromers beter kunnen ondersteunen.

Ook de mogelijkheid om gastleraren kwalitatief in te zetten werd verkend. Naar aanleiding van de presentatie van ACERTA over het project 'Onderwijsbrug' organiseerden we een infosessie voor scholen. Uiteindelijk bleek binnen het Leuvense onderwijs weinig animo voor het idee.

De Leuvense Open Lesdag werd een bijzonder gesmaakt initiatief. Meer dan 100 potentiële leraren brachten een bezoek aan een school voor een onderdompeling in 'lesgeven zoals het is'. Op de infobeurs in Campus Corso beantwoordden specialisten uit de diverse lerarenopleidingen van UCLL en KU Leuven, VDAB, Acerta en Agodi vragen van bezoekers. ROBtv maakte er een mooie reportage over. We brachten ook de enthousiaste getuigenis van zij-instromer Lisa Van Landschoot en maakten een aftermovie.

Geïnteresseerde profielen geven aan dat ze soms moeilijk de juiste informatie vinden over verschillende lerarenopleidingen omdat die verspreid is over vele instellingen en kanalen. Daarom bundelden we alles over ‘leraar worden in Leuven’ op een gelijknamige pagina op onze site en in handige wegwijzers. Alle scholen ontvingen ook gedrukte steekkaarten, waarmee ze zij-instromers of andere geïnteresseerden kunnen informeren over de mogelijke (leraren-)opleidingen en het professionaliseringsaanbod in Leuven. Iedereen kan ze ook downloaden als pdf op de website.

Uitdagingen en kansen

Omdat partners zelf binnen hun organisatie al sterk inzetten op het thema 'zij-instromers' is het een blijvend aandachtspunt om goed te identificeren welke gezamenlijke acties nodig en complementair zijn. Overlap is immers te vermijden. Zowel de Leuvense Open Lesdag, als de gebundelde informatie rond 'Leraar worden in Leuven' vormen een nuttige aanvulling op het werk dat door partners al wordt verzet.

ONDERWIJS X CULTUUR

Laboratorium

Situering

Leuven gaat de uitdaging aan om te strijden voor de titel Europese Culturele Hoofdstad 2030 en wil inzetten op radicaal nieuwe verbindingen. In dit labo gaan we op zoek naar duurzame samenwerkingen tussen onderwijs en cultuur.

Partners

LOV2030, CVO Volt, Heilig Hartinstituut, De Wijnpers, LUCA School of Arts, Ligo Oost-Brabant, Paridaensintituut, Bib Leuven, Stad & Architectuur, fABULEUS, Het nieuwstedelijk, MATRIX en Silke Rys

Realisaties

Er vonden 3 bijeenkomsten plaats met de hele groep geïnteresseerden binnen het labo. Daarnaast werden ook projectspecifieke overlegmomenten georganiseerd. Uiteindelijk startten dit schooljaar al vijf projecten concreet op, waarbij een onderwijs- en een cultuurpartner de handen in elkaar sloegen.

1. Het project **SchrijfSterren** koppelde **CVO Volt** aan de **Bib Leuven**. Onder begeleiding van professionele auteurs en de Bib Leuven goten de cursisten Nederlands (AAV) van CVO Volt persoonlijke verhalen in literaire teksten. Hun collega's van Design & Development brachten de verhalen visueel tot leven. Het leverde een professionele expo op in de Bib Leuven en een prachtige tekstbundel. Lees meer in onze story.

1. In het project Verticaal Verbinden werkt **Stad & Architectuur** samen met leerlingen Architectuur uit het 5e middelbaar van **De Wijnpers.** Samen verkennen ze hoe architectuureducatie en 'design learning' kunnen bijdragen aan ecologische en maatschappelijke uitdagingen vanuit de verbinding tussen mens en natuurlijke leefwereld. Tijdens het slotevenement op 1 april presenteerden de leerlingen hun ontwerpvoorstellen aan een jury. Onze story laat de beelden spreken.
2. De studenten uit de educatieve master Podiumkunsten van **LUCA School of Arts** werkten samen met leraren van het **Paridaensinstituut** en de productie van **fABULEUS**. Dat resulteerde in een workshop rond de voorstelling *Remember my Name* voor de leerlingen uit het derde middelbaar in Paridaens. Je leest er meer over in ons portret van Lisa Lemmens, leraar op het Paridaensintituut en productieleider van de voorstelling binnen fABULEUS.

4. De vrouwenwerking van **Ligo Oost-Brabant** in de Leuvense buurt Casablanca werkt samen met **MATRIX, centrum voor nieuwe muziek**, en textielkunstenaar **Silke Rys**. Het project richt zich op laaggeletterde vrouwen met een migratieachtergrond en combineert kunst, cultuur, erfgoed en onderwijs om geletterdheid en maatschappelijke participatie te bevorderen. Samen met Silke Rys creëren ze een 'conversation pit': een kunstwerk dat de vrouwen verbindt door gesprekken en textielwerk. De samenwerking biedt een veilige ruimte voor taalontwikkeling en het delen van persoonlijke verhalen. De soundscape die ze ontworpen hebben met MATRIX, biedt een tweede laag aan het kunstwerk. Het geheel zal resulteren in een collectief werk dat communicatie bevordert en de levensverhalen van de vrouwen symboliseert.
5. Muziektheatergezelschap **Het nieuwstedelijk** zette een traject op met het **Heilig Hartinstituut** en studenten uit de Educatieve Master Letteren van **KU Leuven** rond hun nieuwe voorstelling *Yellowcake, Little Boy*. De studenten uit de educatieve master en de leraren van het Heilig Hartinstituut werden van bij de start van het creatief proces betrokken. De studenten zagen de try-out en ontwikkelden lesmateriaal in samenspraak met de leraren. Met dat materiaal gaven de studenten een inleidende les aan leerlingen van het Heilig Hartinstituut.

De **5 samenwerkingen** leverden in de eerste plaats enorm veel energie op en zullen volgend schooljaar verdergezet worden. Daarbij is de tandem met LOV 2030 een grote meerwaarde. Ook de uitwisseling tussen de projecten onderling was interessant en leerzaam. De mooie eerste resultaten en inspirerende processen triggerden ook andere organisaties en scholen. We kregen extra vragen om aan te sluiten bij het labo.

Uit ons eerste experimenteerjaar blijkt dat zaaigeld nodig is voor scholen en culturele organisaties. Ze springen daardoor meteen een stuk verder en het geeft ook een incentive aan de duo's/trio's om zelf extra middelen te zoeken.

Uitdagingen en kansen

Voornamelijk de onderwijspartners hebben nood aan nog meer begeleiding en ondersteuning vanuit SOM. Leraren vrijstellen voor zulke projecten is moeilijk. Het vraagt van hen een 'extra' engagement, bovenop het reguliere werk. Deze realiteit maakt het soms moeilijk om projecten concreet van de grond te krijgen en het bedreigt ook de duurzaamheid van de samenwerking.

Financieel is het voor de toekomst een streep door de rekening dat de Vlaamse Dynamoprojectsteun onlangs werd afgeschaft. Als Leuven het uiteindelijk schopt tot Europese culturele hoofdstad, openen er zich vanzelf wel weer nieuwe mogelijkheden.

INCLUSIE

Laboratorium

Situering

Een inclusieve samenleving begint bij inclusief onderwijs. Toch zitten leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in Vlaanderen vaker dan elders in aparte scholen of klassen. De wachtlijsten voor het buitengewoon onderwijs groeien en bovendien stijgt ook het aantal leerlingen met ondersteuningsnoden in het regulier onderwijs. De uitdagingen zijn groot. SOM zoekt daarom binnen het labo Inclusie naar hoe het inclusiever kan, zonder aan onderwijskwaliteit in te boeten.

Partners

Onwijs Onderwijs, Matadi, Pee&Nel, de Ark, Mozaïek, SG Archipel, Huis11, UCLL, Ter Bank, Ponton43, SMD-L, Krullevaart, Speelkriebel, Gansspoel, Heilig Hartinstituut (BaO), Ten Desselaer, stad Leuven - Steunpunt tegen schooluitval, Centrum voor Leerzorg, Lokaal Overlegplatform.

Realisaties

We organiseerden een **Inspiratiemoment** 'De kracht van inclusief onderwijs' in Woudlucht voor 75 onderwijsmakers. Een deel daarvan bracht die dag ook een bezoek aan inclusiecampus Matadi. Je kan de sfeer opsnuiven in onze aftermovie.

Met dit inspiratiemoment wilden we mensen warm maken om zich in te zetten voor meer inclusief onderwijs en deden we een oproep om zich te engageren voor het labo. Op 20 maart vond dan de officiële kick-off van het labo Inclusie plaats. Intussen zijn de deelnemers al 2 keer samengekomen en kozen ze 4 thema's waarop het labo zal inzetten: doorgroeiklas kleuter/lager onderwijs (1), doorgroeiklas voor anderstalige nieuwkomers met focus op overgang lager naar secundair onderwijs (2) , pionier-scholen en visieontwikkeling (3) en omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag (4).

In de tussentijd verzamelden we de expertise van specialisten en inspirerende voorbeelden van scholen in nieuwe story's: een interview met inzichten van onderzoeker Sara Nijs, de samenwerking tussen De Kraal en Windekind, de Inclusiecampus Wemmel en het voorbeeld van Kiempunt campus Eeklo. Samen met het interview met specialist Beno Schraepen en de verhalen van Matadi en Eureka van vorig jaar bouwen we verder aan een dossier met input om op verder te werken binnen het labo.

Uitdagingen en kansen

Sommige samenwerkingen met scholen voor buitengewoon onderwijs reiken buiten de grenzen van het Leuvense grondgebied. We krijgen dan ook regelmatig van scholen buiten Leuven de vraag om aan te sluiten bij het labo. Dat moeten we uitklaren binnen de contouren van de nieuwe SOM-werking.

Infrastructuur, personeel en veel helpende handen zijn nodig om inclusie-projecten te kunnen waarmaken. Daarvoor zijn veel middelen nodig. We zoeken daarom naar creatieve oplossingen en samenwerkingen binnen het netwerk.

We merken ook dat scholen vaak wel openstaan voor meer inclusie maar tegelijk bang zijn voor een aanzuigeffect van leerlingen met leermoeilijkheden. Het komt er dus op aan om met velen tegelijk over te steken.

SPEAK UP!

Laboratorium

Situering

De ambities van de Speak Up!-jongeren liegen er niet om. Ze willen werken aan een racismewijze cultuur op elke Leuvense secundaire school. Ze werken daarvoor met ambassadeurs in de Leuvense scholen.

Partners

Sint-Pieterscollege, De MET, Heilig Hartinstituut, Heilige Drievuldigheidscollege en Sint-Albertuscollege, lerarenopleidingen UCLL, dienst Diversiteit en de Jeugddienst van de stad Leuven.

Realisaties

Binnen de Jeugddienst van Stad Leuven werd een traject opgestart met de ambassadeurs om de werking van Speak Up! te verfijnen, te concretiseren en te verduurzamen.

Uitdagingen en kansen

Bezieler en trekker van het eerste uur Naleye Farah stopte op 31 december 2024. Door de zoektocht naar verduurzaming binnen stad Leuven staat de werking in de scholen 'on hold'. De meeste ambassadeurs zijn intussen afgestudeerd. In de eerste plaats moeten dus nieuwe ambassadeurs gerekruteerd worden die opnieuw de nodige schwung en opvolging kunnen brengen in de werking.

De opkomst op het event in november was eerder beperkt door een laattijdige communicatie. Het wordt dus belangrijk dat iemand de dagelijkse werking van Speak Up! opnieuw ter harte neemt. De nieuwe context van de jeugddienst lijkt daarvoor een vruchtbare bodem.

TADA LEUVEN
x KU LEUVEN ENGAGE

Studio

Situering

Waar je wieg staat, bepaalt voor een stuk je kansen in het leven. De sociaal-economische achtergrond van een kind kan een negatieve impact hebben op zijn leerkansen. In Leuven groeit 13% van de kinderen op in een context van kansarmoede.

In de nasleep van de zomerschool ontstond de vraag naar een structureel ingebed initiatief om dezelfde groep leerlingen ook tijdens het schooljaar te ondersteunen. Het SOM-netwerk heeft steeds de ambitie geuit om de zomerschool in het bredere kader van gelijke onderwijskansen in het Leuvense onderwijsveld te plaatsen. De impact van 2 weken zomerschool is immers beperkt. Die ambitie leidde tot een SOM-labo over duurzame onderwijskansen in Leuven.

KU Leuven ondertekende op 1 oktober 2022 een samenwerkingsovereenkomst met TADA in Brussel om onderwijsongelijkheid te verminderen en diversiteit en inclusie te verhogen door leerlingen, studenten en personeel te engageren. SOM en KU Leuven Engage sloegen daarom de handen in elkaar om in de Leuvense context een toekomstatelier te ontwerpen.

Partners

KU Leuven Engage, Tada Brussel, Mater Dei, Pee&Nel, Sint-Jansschool

Realisaties

TADA en KU Leuven Engage bouwden met de steun van stad Leuven, Leuven Mindgate en SOM dit schooljaar een pilootproject uit in de Leuvense basisschool Mater Dei. 45 leerlingen maakten er kennis met verschillende beroepen via workshops en interactieve ateliers, begeleid door vrijwilligers uit het werkveld.

We zetten onze brede kennis van het netwerk in door connecties te leggen tussen TADA en mensen of organisaties die hun steentje konden bijdragen aan een atelier. Voor de laatste atelierdag in het kader van STEM en mechanica, brachten we TADA in contact met LLES. Ze organiseerden een inspirerende atelierdag in Campus Corso en maakleerplek. In Campus Corso ontdekten de leerlingen alles over windenergie, de mechaniek van fietsen en werkten ze in team aan de ontwikkeling van robotarmen. In maakleerplek maakten ze kennis met houtbewerking, lasercutting, grafiek met de drukpers en veel meer.

Onze story met getuigenissen van alle betrokkenen op de Atelierdag rond geneeskunde geeft een heel concrete blik in zo'n atelier.

Uitdagingen en kansen

De reacties van de kinderen en de betrokken gastleraren doen dromen van meer. Veel meer scholen zouden graag van deze werking willen proeven, maar de middelen zijn beperkt. De zoektocht naar financiering en verduurzaming is verre van eenvoudig.

MAAKLEERPLEK

Studio

Situering

Sinds september 2023 is SOM gehuisvest op de maakleerpleksite (oude site van de Molens van Orshoven). SOM is vaste partner in maakleerplek vzw. SOM engageert zich om de opportuniteiten van maakleerplek voor onderwijs meer bekend en toegankelijk te maken bij leraren, onderwijsprofessionals en leerlingen.

Partners

maakleerplek vzw

Realisaties

SOM organiseerde verbetermarathons in december en juni op maakleerplek, waardoor leraren de site beter leren kennen. Leraren kregen er ook een rondleiding op de verschillende deelplekken: ateliers voor kunstenaars, een High Tech Lab, een kantine, een cowork plek, een TextielLab, repair cafés in de Repair Hub en een gereedschappenbib. ROBtv maakte een sfeerreportage over de verbetermarathon van juni.

SOM ondersteunt mee de dagelijkse werking van maakleerplek en bouwt zo ook aan de verdere verzelfstandiging ervan. De aanstelling van Kobe Vaes als coördinator van maakleerplek was daarin een belangrijke stap. Vanuit het bestuur van maakleerplek komt ook meer en meer initiatief om de inhoudelijke samenwerking extra leven in te blazen.

Uitdagingen en kansen

Een nadeel bij het toenemende succes van maakleerplek is dat door de uitbreiding van de werkingen er plaatsgebrek ontstaat. Daarom delen we nu een bureau met de collega's van Leuvens Leerecosysteem (LLES) en is het niet meer mogelijk om onze bureauruimte ter beschikking te stellen aan scholen zoals we in het verleden deden.

Het blijft een uitdaging om het formele onderwijs structureler te betrekken bij dergelijke informele leerplekken. De opstart van het Leuvens Leerecosysteem biedt op dat vlak interessante nieuwe mogelijkheden.

LLES - LEUVENS LEERECOSYSTEEM

Studio

Situering

We bouwen samen met onze partners aan een Leuvens Leerecosysteem dat non-formeel, informeel én levenslang leren in het Leuvense op de kaart wil zetten, als aanvulling op het huidige (formele) aanbod.

Partners

Maakleerplek vzw, Cas-co, Campus Corso, De Drukkerij, Atelier Circuler, UCLL en stad Leuven

Realisaties

SOM nam het afgelopen jaar deel aan het strategisch overleg over LLES. We waren actief betrokken bij de opstart van LLES en de sollicitatiegesprekken voor de aanwerving van nieuw personeel dat de dagelijkse werking op zich kan nemen. We voerden een verkennend onderzoek uit naar de kansen, mogelijkheden, zwaktes en bedreigingen voor samenwerking tussen de maakleerplekken en onderwijsinstellingen.

Uitdagingen en kansen

Een opstartfase gaat met vallen en opstaan. Eén van de uitdagingen van LLES is het op punt stellen van een geschikt governance model om de afstemming van de noden en het aanbod van de verschillende leerplekken te managen.

Er liggen mooie kansen om het aanbod van de leerplekken te integreren in kunstonderwijs, STE(A)M-onderwijs, lessen rond duurzaamheid en circulariteit, etc. We merken dat meer en meer scholen de weg naar de leerplekken vinden maar het volledige potentieel is nog niet bereikt.

SOM START

Community

Situering

De opstart van het schooljaar zetten we met het brede netwerk naar jaarlijkse gewoonte enthousiast in. Het KSO Lemmens was dit jaar onze gastheer. In het prachtige gebouw verwenden we onze partners met inhoudelijke input, pakkende zang en dans van de leerlingen en culinaire verwennerij. Onze story biedt een mooi sfeerbeeld van de dag.

Partners

KSO Lemmens

Realisaties

Ons startevent kende met een 100-tal deelnemers een heel mooie opkomst. De samenwerking met KSO Lemmens was een bevestiging van de weg die we in het verleden al insloegen om events, waar mogelijk, in onderwijsinstellingen te laten plaatsvinden. Bezoekers leerden de school op een andere manier kennen, in het bijzonder dankzij de betrokkenheid van de leerlingen. Het dansoptreden bleef nazinderen.

Ook inhoudelijk was de opstart een succes. De presentatie van ons jaaractieplan door onze voorzitter Jan Elen en boeiende dialoogtafels dienden als inspiratie. Die 'werkvorm' werd ook enthousiast onthaald als alternatief voor een traditionele lezing.

In een eerste dialoogtafel gingen expert Maarten Van Alstein van het Vlaams Vredesinstituut en ervaringsdeskundige en leerondersteuner in de Mozaïek, Katrien Lavaerts, met onze deelnemers in gesprek over polarisatie binnen de schoolmuren. Hoe geef je les over gevoelige thema's? Waarom zijn conflicten en polarisering democratisch interessant en wanneer dreigen ze toxisch te worden? We verzamelden de inzichten van Maarten Van Alstein in dit interview.

Aan een tweede tafel schoven expert Virginie März (UC Louvain), zij-instromer Sarah Casaer en zij-uitstromer Marilou Sleiderink aan om te dialogeren over de thematiek die centraal staat in ons labo Zij-instromers. Hoe houden we zij-instromers aan boord en hoe helpen we hen opgaan in onze teams? In ons interview met Virginie März geven we een inkijk in de meest relevante aandachtspunten.

De gesprekken aan een derde tafel draaiden rond een hot topic in ons onderwijs: het mediagebruik van jongeren. Hoe beïnvloedt dit het opgroeien van onze adolescenten? Hoe speelt het in op hun welzijn? En wat is de rol van onderwijs? Expert Laura Vandenbosch (Media Psychology Lab KU Leuven) bracht nuance. Ervaringsdeskundigen Hilde Van Wichelen (leraar Heilige Drievuldigheidscollege) en Sophie Vandegaer (leerling HDC) vulden aan vanuit de praktijk en de ervaringen met peer mediation van hun 'switchers'. Het interview met Laura Vandenbosch levert 9 boeiende inzichten op.

Netwerkevent smartphonebeleid op school

Community

Situering

In een wereld waarin smartphones en sociale media alomtegenwoordig zijn, is het een uitdaging om jongeren verantwoord en kritisch te leren omgaan met digitale middelen. Scholen gaven eind schooljaar 2023-2024 aan naar een Leuvens charter rond smartphonegebruik te willen toewerken.

Partners

Bib Leuven, stad Leuven

Realisaties

In september 2024 voerden we een verkennend onderzoek rond smartphonebeleid in andere landen en deden we een aantal interviews met Leuvense scholen. Daaruit bleek al snel dat verschillende scholen ondertussen hun beleid strenger hadden gemaakt. Uit de interviews en ook uit SOM start distilleerden we uiteindelijk een centraal vraagstuk: “Hoe voeden we onze jongeren op tot zelfzekere en kritische gebruikers van digitale (sociale) media?”

Digitale media en de daarmee samenhangende uitdagingen verdwijnen immers niet uit het leven van jongeren, ook niet wanneer ze op school verboden zijn. De vraag is hoe je daar als school op inpikt en welke rol ouders, scholen, leerlingen, de bredere samenleving daarin te spelen hebben.

Op een netwerkevent brachten we leraren, ouders, leerlingen, experts… rond dat vraagstuk samen. De Vlaamse scholierenkoepel, Marieke Bavelaar (KOOGO) en onderzoekers Lieven De Marez (UGent) en Sophie De Winne (KU Leuven) brachten hun kennis en inzichten mee als input voor gesprekken.

Dat we verschillende betrokken partijen, zoals ouders, lokale overheidsmedewerkers, onderzoekers, directeurs, leerkrachten – en vooral – leerlingen samen konden brengen rond dit thema leverde interessante en diverse invalshoeken op. Zo bleken deelnemers zich ervan bewust dat rond het thema nog veel denk-, doe- en verbeeldingswerk verricht kan worden, dat verder gaat dan een simpel ‘verbod: ja of nee’.

In onze story over het event verzamelden we een aantal perspectieven.

Uitdagingen en kansen

Soms word je ingehaald door de realiteit. We planden het event in 2023-2024, op een moment dat scholen aangaven dat de smartphone een probleem vormde. Tegen de tijd dat het event het volgende schooljaar plaatsvond, hadden veel scholen zelf een smartphoneverbod ingevoerd. Ook had de Vlaamse politiek het thema opgepikt en werden politieke engagementen voor een Vlaams smartphoneverbod in lager en secundair onderwijs uitgesproken.

Hierdoor voelden we weinig urgentie bij de scholen om verder met het thema aan de slag te gaan. De opkomst vanuit scholen was dan ook eerder beperkt. Door het smartphoneverbod op veel scholen is de problematiek er nu ook minder zichtbaar. Toch zijn de effecten van smartphonegebruik en sociale media niet verdwenen. Dat blijkt ook uit het interview met Laura Vandenbosch.

INSPIRATIENAMIDDAG ‘DE KRACHT VAN INCLUSIE’

Community

Situering

Dit initiatief paste binnen de werking van het labo Inclusie. Meer en meer diversiteit in klassen leidt tot de behoefte aan meer expertise rond inclusie. Met dit event speelden we daarop in door goede voorbeelden te delen. We wilden laten zien dat inclusie geen verre droom hoeft te zijn en dat met een aangepaste organisatie en didactiek we een heel stuk verder kunnen springen.

Partners

Woudlucht, Matadi, KU Leuven (Sara Nijs en Liesbet Claeys)

Realisaties

Het event kon rekenen op een bijzonder mooie opkomst van een 75-tal deelnemers. Ook het facultatieve bezoek aan de Matadi-werking was snel volzet. De inspirerende verhalen van initiatieven over heel Vlaanderen, leverden enthousiaste gesprekken en reacties op. Intussen brachten we ook al een paar van die verhalen als story: Inclusiecampus Wemmel en Kiempunt Eeklo.

Een verslag van deze mooie dag vind je in onze story en sfeerbeelden in onze aftermovie. 10 inzichten van onderzoeker Sara Nijs (KU Leuven) brachten we in dit interview.

Feest 10 jaar SOM

Community

Situering

SOM vierde zijn tienjarig bestaan met tal van prachtige mensen die het afgelopen decennium hun nek uitstaken voor een krachtig Leuvens onderwijs. Zij kregen ook de primeur om de plannen voor een SOM 2.0 te leren kennen.

Partners

M Leuven en KSO Lemmensinstituut

Realisaties

Het publiek bestond uit een goede mix van verschillende partners van SOM. Zij blijven ook in de toekomst onontbeerlijk voor een goede werking. Dankzij de intensieve en fijne samenwerking met M Leuven konden bezoekers het museum zelf bezoeken met een gids. De leerlingen woord en dans van KSO Lemmens gaven extra pigment aan het feest. Het geeft zin om leerlingen nog vaker te betrekken bij onze events. Het zijn tenslotte de leerlingen waar we het allemaal voor doen.

We legden de sfeer van de namiddag en avond vast in deze reportage. Een terugblik op 10 jaar SOM en de plannen voor SOM 2.0 die gepresenteerd werden, zijn na te lezen in deze story.

LEUVENSE OPEN LESDAG

Community

Situering

Dit event ontstond in de schoot van het labo Zij-instromers. Het doel was een realistisch beeld te schetsen van het lerarenberoep aan potentiële leraren in spe en alle informatie over opleidingen en carrièremogelijkheden gebundeld aan te bieden door alle stakeholders samen te brengen.

Partners

AGODI, Acerta, Campus Corso, KU Leuven, stad Leuven, UCLL, VDAB, De Ark, Pee & Nel, Mater Dei, De Nova Kids, VBS Vlierbeek, VBS Boven-Lo, De Regenboog, BO Ter Bank, SPRING-STOF, De Mozaïek, KSO Lemmensinstituut, De Wijnpers, Campus Redingenhof, Sint-Pieterscollege, Paridaensinstituut, VTI, De Ring, De Zonnewijzer, Don Bosco Groenveld, Don Bosco Groenveld Plus, Sint-Albertuscollege, CVO CLT, Ligo Oost-Brabant en CVO Volt.

Realisaties

Meer dan 100 potentiële leraren brachten een bezoek aan een school voor een onderdompeling in 'lesgeven zoals het is' en/of aan onze infobeurs in Campus Corso. Daar beantwoordden specialisten uit de diverse lerarenopleidingen van UCLL en KU Leuven, VDAB, Acerta en Agodi vragen van bezoekers. We brachten de enthousiaste getuigenissen van zij-instromer Lisa Van Landschoot (GO! Atheneum De Ring), Tom Dedoncker (KieM, i.sm. LVN) en Ilse Van Wijnendaele (Heilig Hartinstituut, i.s.m. LVN).

De open lesdag bracht iets teweeg, zowel bij de bezoekers, als bij de partners. Die vroegen ons al om dit initiatief jaarlijks te herhalen. Uit de reacties blijkt dat zowel de bezoekers, als de ontvangende scholen, het schoolbezoek als een meerwaarde ervaren. Tijdens het schoolbezoek krijgen de bezoekers een goed beeld van hoe onderwijs er in de praktijk aan toe gaat en kunnen scholen en kandidaat-leerkrachten al even met elkaar kennismaken.

De organisatie van het bezoek nam voor de scholen niet al te veel tijd in beslag. Met een relatief beperkte inspanning werd met andere woorden een waardevolle win-win gecreëerd.

Er was ook veel interesse voor de durf-te-vragensessie: panelleden Caroline DeWallens (Heilige Drievuldigheidscollege), Kim Baeten (VBS Vlierbeek), Ilse Lemmens (Mozaïek), Sarah Casaer (de Appeltuin) en Joris Thielen (Sint-Pieterscollege) enthousiasmeerden voor het lerarenberoep.

Uit de getuigenissen in onze story en de aftermovie blijkt waarom het event zo'n succes werd. Ook ROBtv kwam langs en maakte deze reportage.

Uitdagingen en kansen

De Leuvense Open Lesdag was een groot succes. Met een minimale inspanning voor scholen werd een vrij grote groep kandidaat-leerkrachten bereikt. De mogelijkheid om de scholen zelf te bezoeken werd gezien als meerwaarde voor zowel de school als de bezoeker. Organisatorisch werden we uitgedaagd door de grote vraag naar de gesprekken met de mensen van Agodi. Niet alleen door de grote vraag maar ook door de duur van gesprekken ontstonden er lange wachtrijen, ondanks 5 medewerkers die non-stop van 13.00 tot 17.00 uur gesprekken voerden.

Naar aanleiding van de Leuvense Open Lesdag benaderden verschillende partijen ons om mee te onderzoeken of het mogelijk is om anderstalige nieuwkomers met een interesse om leerkracht te worden, mee voor te bereiden op een rol in een school, het lerarenberoep of een lerarendiploma. Aangezien we in het verleden al wilden inzetten op 'een diverse leraarskamer' zetten we volgend schooljaar binnen het labo 'Zij-instromers' graag nog meer op het thema in.

Drie verbetermarathons

Community

Situering

We organiseerden dit schooljaar tijdens de examenperiode van december een dubbele Verbetermarathon in Campus Corso en maakleerplek en in juni een enkele in maakleerplek.

Het doel bleef tweeledig: SOM, Campus Corso en maakleerplek meer bekend maken bij leraren en informeel contact stimuleren tussen SOM en leraren en leraren van verschillende scholen onderling. We deden dat door de leraren voor een dag centraal te plaatsen en zoveel mogelijk te verwennen terwijl ze hun verbeterwerk kunnen doen.

Partners

maakleerplek vzw en Campus Corso

Realisaties

Het concept valt vooral bij jongere leraren in de smaak. We bereikten net als vorig jaar telkens een twintigtal leraren die in de loop van de dag enkele uren komen verbeteren. We krijgen de kans om er SOM, Campus Corso en maakleerplek voor te stellen. Tijdens die momenten ontstaan er nieuwe contacten en zo met wat geluk ook nieuwe kansen voor leraren en leerlingen op de verschillende scholen.

Ook daarbuiten leverde het wel wat publiciteit op voor het Leuvense netwerk en de activiteiten op maakleerplek dankzij een portret van Klasse en een sfeerreportage die ROBtv al voor de tweede keer kwam draaien. We maakten zelf ook een korte aftermovie in december.

Uitdagingen en kansen

Twee verbetermarathons in één examenperiode bleek wat veel van het goede in december. Het tweede moment lokte minder volk, omdat dat nogal laat viel in de examenperiode. Verder blijken we een beperkt, maar trouw en lichtjes wisselend publiek aan te trekken, van enkele tientallen leraren.

TRAJECT SOM 2.0

Community

Situering

Na 10 jaar SOM en naar aanleiding van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst Stad Leuven-SOM, actualiseerden we de strategie en de organisatiestructuur van SOM. We liepen daarbij een participatief traject.
In dat traject betrokken we een brede groep van een 60-tal mensen, waaronder vertegenwoordigers van de verschillende onderwijsinstellingen in Leuven, de oorspronkelijke initiatiefnemers van SOM, (gewezen) werknemers, werknemers van de dienst Onderwijs en de schepen van Onderwijs. Daarnaast organiseerden we tussentijdse beslissingsmomenten voor het bredere SOM-netwerk. Daarop waren telkens een 25-tal mensen aanwezig.

Partners

Het traject liep onder begeleiding van het strategisch adviesbureau S&L, op basis van de zogenaamde 'consentmethode'.

Realisaties

Op basis van interviews en een documentenstudie maakten we een analyse en evaluatie van de bestaande strategie en organisatiestructuur van SOM. Ook werd een plan opgemaakt voor een participatief proces dat zou leiden tot een versterkte strategie en organisatiestructuur.

Op basis van de input van een kleinere werkgroep organiseerden we vier collectieve sessies. Een eerste sessie behandelde de uitdagingen voor ons onderwijs in de periode 2025-2030. In deze sessie werden de speerpunten van SOM bevestigd en werd in kaart gebracht wat deze speerpunten vandaag de dag concreet betekenen.

In een tweede en een derde collectieve sessie werd een meer gefocuste strategie ontwikkeld. SOM zal vanaf 2026 voornamelijk inzetten op de ontwikkeling van labo's die worden voorgesteld door leden van SOM. Dit wil zeggen dat, waar SOM tot nu toe een gelijkwaardige labo-, studio- en communitywerking had, SOM vanaf 2026 enkel zal focussen op de labowerking.
De studiowerking van SOM verdwijnt en de communitywerking van SOM wordt enkel nog ontwikkeld in het kader van de labo-werking. Onderwijsmensen samenbrengen is niet langer een doel op zich van SOM, maar gebeurt wel nog in functie van labo's en de labo-werking.

In een vierde collectieve sessie werd beslist dat SOM een onafhankelijke vzw zal worden met effectieve leden uit de Leuvense onderwijsinstellingen en toegetreden leden (individuen met een hart voor het Leuvense onderwijs).

Op relatief korte tijd, met een brede gemengde groep van verschillende onderwijsactoren, bouwden we een sterke basis uit voor een vernieuwde SOM-strategie en -structuur.

Uitdagingen en kansen

The proof of the pudding is in the eating. Veel hangt ook af van het engagement van alle partners binnen het onderwijsnetwerk. De nieuwe start in januari 2026 zal creativiteit en – zeker in het begin – het nodige doorzettingsvermogen vragen van de mensen die aan het roer staan. De fundamenten liggen er alvast. Het engagement van de stad Leuven om SOM ook in de toekomst te blijven financieren is daarbij een bijzonder belangrijke troef. We kijken de toekomst dus met vertrouwen tegemoet.

COMMUNICATIE

WEBSITE

De website is de landingsplaats voor alle activiteiten van SOM. We brengen er alle informatie over SOM en zijn werking (achtergrond netwerk, labo's, studio, community, publicaties, story's, portretten van onderwijsmakers, kalender voor het Leuvense onderwijs). SOM is de afgelopen jaren sterk gegroeid, zodat de structuur van de site aan een update toe was. Na een dik jaar proefdraaien pakten we een aantal schoonheidsfouten aan en verbeterden we het gebruiksgemak in de backoffice van de site.

Het doel is de werking van SOM zo goed mogelijk te ontsluiten en een servicefunctie te bieden voor activiteiten van partners. Zodra de exacte werking van SOM vanaf 2026 op punt staat, zal de website opnieuw ingrijpender moeten worden aangepakt.

Realisaties

We publiceerden het afgelopen schooljaar via onze site:

- **18 verhalen** via: samenonderwijsmaken.be/storys/
- **29 nieuwe portretten** op samenonderwijsmaken.be/werking/community/. Enkele andere kregen een update. Sommige mensen krijgen daar ook wat ruimer de plaats in een portretterend interview, zoals nieuwe medewerkers (Mieke Berghmans, Ianthe Van Marcke), enkele portretten in het kader van onze prioriteiten zij-instromer Lisa Van Landschoot, trekker binnen het labo onderwijs x cultuur Lisa Lemmens of bezoeker aan onze Verbetermarathon Klaas Van den Broeck. Via die portretten ondersteunen we ook oproepen die voortkomen uit onze werking of die binnen onze speerpunten passen, bv. voor brugfiguren als Latifa El Morabet en Nadja Schils, Karen Stes en Elise Dehond of buitenlandse gasten in onze scholen en bij Campus Corso, zoals Roberta Mosca, Tobi Dauerer, Lea Gärth en Josefa Neudecker.
- **83 kalenderitems**, met de mogelijkheid tot inschrijving of doorverwijzing naar externe partners.

NIEUWSBRIEF

Realisaties

We verstuurden het afgelopen schooljaar 15 nieuwsbrieven: 10 keer de maandelijkse nieuwsbrief over onze werking, met de serviceberichten voor het netwerk en 5 nieuwsbrieven met uitnodigingen voor SOM start en ons feest rond 10 jaar SOM.

SOCIALE MEDIA

Realisaties

Met de sociale media kanalen proberen we onze online community verder uit te bouwen. We zetten die kanalen ook in om (updates van) de SOM-werking in de kijker te zetten. Ons bereik is op alle kanalen opnieuw mooi gestegen ten opzichte van vorig werkjaar.

INTERNE PROCESSEN

Een goede werking staat of valt met de interne organisatie. We kunnen daarbij rekenen op een aantal vaste structuren en overlegmomenten met mensen binnen en buiten het netwerk.

SOM-raad, SOM-bureau en SOM-plus

De **SOM-raad** vindt 5 keer per jaar plaats. Daarin zetelen vertegenwoordigers vanuit het onderwijsveld die de gezamenlijke agenda van SOM bepalen (jaaractieplan, werkingen, investeringen).

Samenstelling SOM-raad:

- SOM-voorzitter
- SOM-coördinatie
- Schepen van onderwijs Leuven
- Afdelingshoofd dienst onderwijs Stad Leuven
- KU Leuven: vice-rector onderwijs, afdelingshoofd dienst diversiteit
- UCLL: programmadirecteur lerarenopleiding en afdelingshoofd expertisecentrum E&D
- Voorzitter LOP
- Directeur KS Leuven
- Directeur scholengroep Huis 11 basis- en secundair onderwijs
- Directeur scholengroep Leuven-Zuid
- Directeur scholengroep Archipel
- Directeur scholengemeenschap de 4Sprong
- Directeur scholengemeenschap Kruispunt
- Directeur scholengroep BaO Leuven-Landen-Tienen
- Directeur Centra voor leerlingbegeleiding
- Afgevaardigde Zevensprong
- Afgevaardigde Steinerschool

Het **SOM-bureau** komt een 10-tal keer per jaar samen. Het volgt de dagelijkse werking op van SOM, bereidt het jaaractieplan mee voor en bewaakt de uitvoering.

Samenstelling SOM-bureau:

- SOM-voorzitter
- SOM-coördinatie
- Kabinetsmedewerker Schepen onderwijs stad Leuven
- Directeur De Ring
- Directeur HDC/Sancta
- Afgevaardigde lager onderwijs
- Directeur Lemmensinstituut

De **SOM-plus** waarin alle scholen en onderwijsinstellingen (79 ondertekenaars van het charter) vertegenwoordigd zijn, is de aanvulling op de SOM-raad en komt 2 keer per jaar samen. (SOM start en open SOM-raad).

Het **SOM-team** staat in voor de dagelijkse werking van SOM.

Structureel overleg:

- SOM-coördinatieoverleg + voorzitter (maandelijks)
- SOM-teamoverleg (wekelijks)
- SOM-communicatieoverleg (wekelijks)
- Overleg met de dienst onderwijs (maandelijks)
- Overleg met LOP (minstens 1/jaar)
- Overleg met Schepen van Onderwijs (2-wekelijks)

Engagementen:

- Intervisie Leiden Field Education Lab (4x/jaar)
- Stuurgroep Participatie Stad Leuven (2x/jaar)
- Stuurgroep Leuven zonder racisme (2x/jaar)
- Overleg met stad, VAIA, focusgroep 'Versterken van de leraar en de scholen op vlak van cultuureducatie, resonantieraad Luca
- Overleg dienst Onderwijs Stad Leuven – communicatie (2x/jaar)
- Overleg strategische werkgroep Leuvens leer-ecosysteem (1x/maand)
- Overleg team-maakleerplek: strategisch (2-wekelijks)
- Overleg Mijn Leuven: communicatie
- Stuurgroep TADA – KULeuven Engage (4x/jaar)
- Symposium Kunst.Vormen PXL
- Overleg stadsfestival Body & Soul (2x/jaar)

© Foto's: Siemon Vanderhulst, David Lambert, Bavo Nys en Toha De Brant